

B É T S.

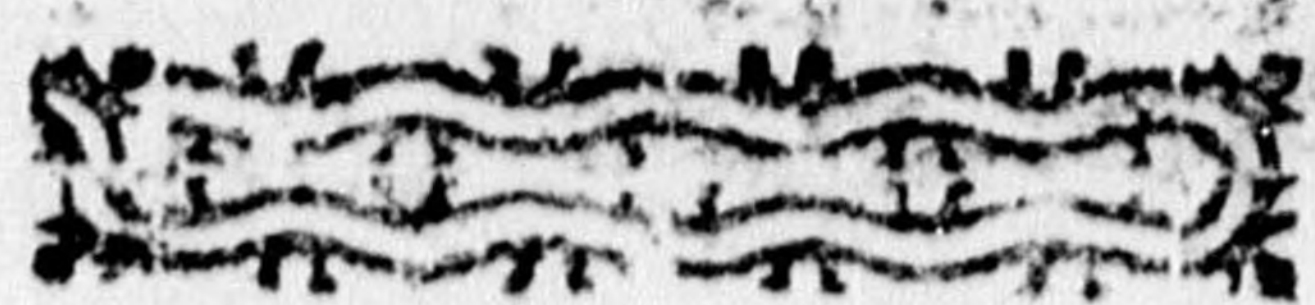
Nálunk süketek az Ujjságok — nap estvig dugva a' *Práter*, *Augarten*, és más múlató Kertek. — Olly gyönyörű Tavaszkunk vagyunk, mint a' legszebben ki nyílt rósa. Akár merre tekintünk, a' bővkezü Természet eleven színbe öltözve áll előttünk. A' Bétsi határon már kaszáják sok helyeken a' fűvet, a' rozs minden felé fejet hánt magának, és oly szépek a' vetések, mellyeknél szebbekről soha sem emlékezünk. Ez így van a' 2 Magyar Hazákban is minden felé — tsak külső, belső békefésre és egészségre van szükségünk, — A' Békeféség még eddig-is olly bizonytalan, mint a' háború. Némelleyek úgy akarják még máig is lefesteni *Europát*, mint valamely tüzi-porral körül minázott épületet, melly ugyan a' maga körül keményen áll, de tsak egy eleven szikrátskától függ mozdulása. Ha tsak elzsendőt mégyünk is vizsgálva gondolatunkat, álmélkodva bámúlhatunk azon a' jelen-való külső és belső tsendeféségen, melyben a' 2 fejű Sas találjuk — mit szüljen továbbá ezen telyes reménység alatt lévő bőv elzsendő, meg-vállik? mert mind a' Tengeren, mind a' szárazon éjjeliek és nappaliak a' hadi-készületek — a' Kabinétek titkait ugyan a' mi orrunkra nem függesztik, de a' környül állások, a' Török békeféséget sokokkal máig is egy ollyan *Gordiusi* mesterféségesen öszve szött font tsomónak képzeltetik, melyhez kard és *Nagy Sándor* kívántatik — adjon Isten jó békeféséget!!! — Mind a' 3 fő Hertzeg Alsözonykánk Himlőben vagynak; azért az Udvar még Bétsben van, és ki-nem költözhetett a' maga Nyári múlató helyére. — Már egy héttől fogva közönségesen várjuk vala vizsgálva Fels Urunkat, de minthogy, az utobbi tudósítás szerint, még *Pármába* és *Májlándba* megyen ő Felsége, ezen hónapnak közepe feléig fog ki maradni. — A' múlt Vasárnap indulának Buda-felé a' F. Palatinus számára ki-rendelt

N. M. K. Testörző vitézek, és 20 napok alatt mennek Budára. — Feldm. Lájd. B. *Staader* a' napokban tétették a' *Toskánai* Károly fő Hertzeg gyalog *Sergének Inspectorává*.

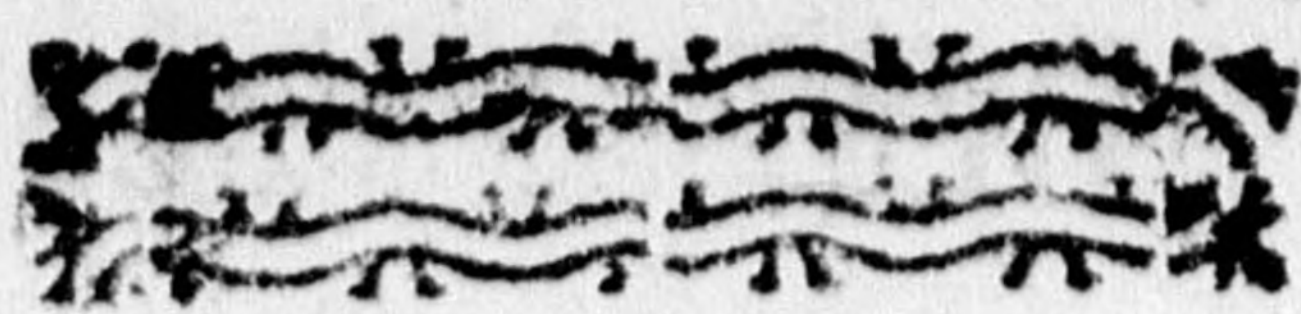
Különös kegyelmessége az ő Felsőségének, mely szerint azt méltóztatott parantsolni, hogy nem csak a' fő, hanem az all Tisztekis kik a' Török fogságban vóltanak, minden fogság alatt el-mulasztott fizetéseket meg-kapják. — Belgiumban már annyira ment a' tsendesség, hogy a' Statufok a' *Homágium* le-tételéhez készülnek — mondatik ugyan, hogy a' Statufok közzül némelleyek bizonyos szamar-kivánágokat tettek volna ő Felsőége eleibe, u. m. hogy *Vandípen* 's más mozlagos fejekis előbbeni Hivataljokba tételének vizsgálza; de ebből semmi sem lesz. Itt a' fegyveresek száma valamint *Lüttikben* szüntelen szaporodik, és készületben vagyon.

Posonyban egy idegen mester egy tsudalatos *Sasot* készített, mellyel ő *Dedallus*, és talám a' szereniséten Ikarus repülését akarja meg-probálni; sőt azt igéri, hogy minden órán Bétsbe fog vele jöni a' Levegőben. Ezről a' mesterfégeken ki-gondólt *Sasrol* ezt írják, hogy 2 szárnya kerülete 40 lábnyi volna, és mégis igen kevés erővel mozdittatik — már próbát tett vele, és sokot ígér ezen mesterség, és ha az erit jól el-találhatja, haza mehet *Blantsárd* a' maga költséges mesterségével. Azonban *Blantsárd* minden órán fog-indúlni *Budára* a' Levegőben; ha ez éppen akkor találna fel-jöni *Posonyból* és az uton öszve-találkoznának, köszönnyenek egy másnak mi azt kívánnyúk — meg-látjuk mi lesz belöllek. — Nagy Károlyból írják, hogy itt Apr. 5-dikén közönséges Vgye gyűlése tartaték, melyben a' V. *Ispány*, ama nevezetes és az egész Ország 's nemzet előtt esmeretes *Luby Károly* Ur, ki az Ország gyűléséről csak az előtt kevéssel érkezett vala vizsgálza, egy igen szivre ható bölts *Oratiot* monda, melyben a' statufoknak az ő Követségéről számot adván; a' többek között inti vala az Atyákat, hogy a' magok gyerekeiket a' Nemzet szeretetében, az házi környüalálók

lásoknak jobb rendbe szedésében, a' Nemzeti öltözetnek, és az Anyai nyelvnek tanulásában és gyakorlásában neveljék-fel. Gyakorolják a' Mesterségeket, taníttassák ezekre gyermekeiket, mellyek a' Nemessi Rendnekis gyalázalására nintsenek. Ha egy Koronás fő Esztergárius, egy Tsászár kereskedő; hogyne lehetne ezzé egy Nemes-ifjú; miért ne lehetne Typografus, Kalmár, arany mives. Bányász, Szüts, Szabó, és minden — valami tsak az emberi társágban szükléges.

Kolosvár. 10-dik Apr. — Mái napon való Gyűlésén az Országnek, nagyon meg vizsgálta a' Rendeket a' Milgos Gubernátorunk Exc ja jelenléte. Lehet mondani hogy ez a' Méltóság Bálványa a' Ts. Rendeknek, olly igen szerettetik és tilteltetik mindenektől. Örvendetes hirt hozza elébb mingyárt azaz, hogy ő Felsége Kegyelmesen méltoztatott a' Vármegyék és Székek Követeinek fejenként minden hétre 20 M. forintot engedni, mig a' Gyűlések tartanak. Azután egyéb dolgokon ismét a' Rendeknek ki-mondhatatlan meg-elégedésével által esvén; a' Milgos S. S. Præsidents Ur ő Exja jelenté a' M. Gubernátor Ur ő Exjának, hogy a' Magyar Nyelv mivelo Társaság fel-állitásának módjáról K. Tábla Fia *Aranka* Ur be-nyújtván némely gondolatait, 's azon tárgyat a' Rendeknek szivekre kötvén; annak elő-vételét a' Rendek a' fő Igazgató Tanáts és M. Gubernátor ő Exja jelenlétekre halasztották. — Erre az *Aranka* Ur jelentése fel-olvastatván, ollyan végzés lett, hogy rendellvenek reája a' Rendek magok közül Deputátiont; ezt pedig közölvén ő Exjával, a' K. Fő Igazgató Tanáts Tagjai közül is fog-nak melléjek adatni. És ugyan ezen Deputatio adja vélekedését, a' szép Tudományok és Mesterségek elő mozdítása Országos Targyáról is. E' meg esvén *Aranka* Ur jelenté továbbá: hogy a' másik Targyra nézve-is u. m. az Erdélyi Kez Irásba lévő Történet Irók ki-adására formálandó Társaság iránt; melyről maga gondolatait, külön rajzolatba tette közönségessé, bizonyos szerentsés lépéseket tett vol-

na. Mert Alá-írást nyitván ki tsak eddig-is találkoztak volna 72 ten, kik önként és örömmel neveket alá írták. Azon fellyül azokról az Irókról a' Tudós *Benkő* Jofef Urral egyet értvén, és annak segédelmével készített volna egy Laistromot; a' láttzanék hátra lenni, hogy a' kik még hátra vólnának és Neveket alá kívánnák írni, lietnének, hogy az alá irandókból a' Társaság formáltathassék; és a' kiknél ollyas irások meg-vólnának, azok iránt tenének Jelentést, hogy a' Laistrom el-készítetvén a' Társaság Ns Tárgyához minél hamarább és jobban hozzá foghasson. A' mely jelentéshez a' M. Gubernátor Ur ö Exja nagy Kedvét mutatván; igen szép hathatos beszéddel ajánlá a' Rendeknek, kérvén hogy Hazájához való szeretetéből ezen igyekezetet, kiki a' nálla lévő Kéz-Irásoknak bé-jelentetésével segélleni ne sajnállya. Mellyre a' Rendek nagy örömmel és készséggel ajánlották-is magokat. Ugy hogy a' szerentsés ki-menetelről semmi kéttség nem lehet.

Az Erdélyi Diétán vólt, és a' közelebb költ Kurirban jelentett történetje a' *Szász* Nemzetnek, az itt lévő bölts fő Kormányozó Ur ö Excellentziája által ugy el-igazittatott, hogy ezen történet még tsak a' *Prothocolumba* sem megyen-bé — és az ólta igen szép Hazafiúi edgyefséggel folyynak mindenek.

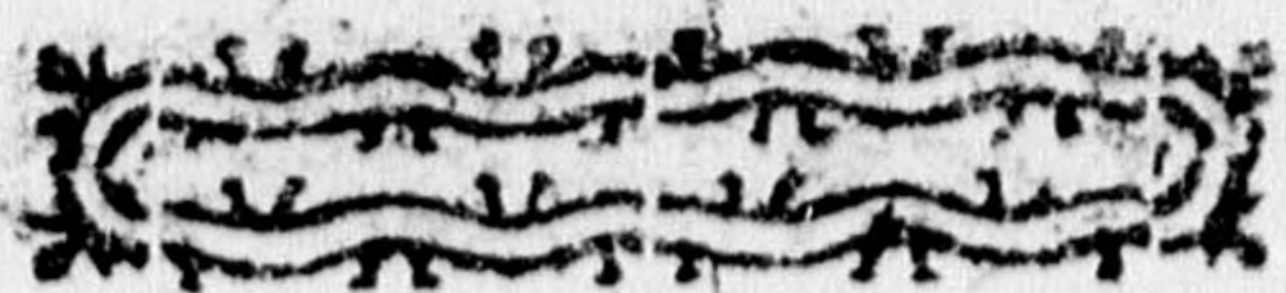
Lengyel Ország. — Az emberiségnek eleven érzésén, 's a' Haza' igaz szeretetén — annak köz javát tárgyazó buzgóságon fundált okolságoknak uj bizonyyságát adták ezen Országnek Rendjei; a' Polgári Rendre nézve, Apr. 14-dikén meg-állított következendő Tzikkellyek által, mellyeket mingyárt által is adattak, az Ország' polgári Alkotványára ügyelő Tanátsnak olly hagyomással, hogy azokat még bővebben dolgozza ki, 's minél előbb terjessze eleikbe a' Rendeknek. — A' Tzikkellyek ezek:

1.) Azon Jus, mely szerint senki előbb árestomba nem tétettethetik, hanem tsupán akkor, minekutánna

utánna ügye meg-visgáltatván, a' Törvény-szék által itéltetett arra (*neminem captivabis, nisi jure vitum*) ki fog terjedni minden Városi Lakosokra, azokat ki-véve, kikre törvényesen reájok bizonyosodott, hogy tsalárdúl adták-fel adólságaik' ki-fizetésére való elégtelenségeket; avagy tselekedeten kaptak. — 2.) A' Kir. Városok, fel-szabadittatnak minden idegen törvény-szolgáltatás — nevezetesen a' *Palatinusoké, Starostáké, 's Burggráfoké* alól. — 3.) Minden magános és kisebb Városok, a' mellyek valamely más nagyobb Városok' vidékén fekszenek, hasonlóképpen a' Nemeseknek 's Papoknak törvény-szolgáltatásaik is, a' belső bátorságot tárgyazó dolgoknak elintézésére nézve, a' fő helynek magistrátusától függésben fognak lenni. — 4.) A' leg fővebb Városoknak (mellyek ezentúl fognak még meg-neveztetni) különös jussok leszsz, bizonyos számú Követeiket küldeni oda, a' hol az Ország' Gyűlése fog tartatni. — 5.) A' Rendek, el-fogják ezen Követeiket egyenlőképpen osztani, az Ország' Kints-Tárjára, 's a' Politzájra ügyelő Kommissziók közzé, és a' Nagy-Kantzellárius' Törvény-székébe, holott a' Városokon, 's a' kereskedést tárgyazó dolgokban, ők is szintén ugy fogják voksaikat adni, mint a' több Tagok. — 6.) Az ekként Biztosokká választatott Városi Követeinek fizetések fog járni. — 7.) Két esztendei szolgálatjuk után, hivatalokból való ki-lépésekkor nemesi rangra fognak minden taxa nélkül emeltetni. — 8.) A' Polgári Rendből lévő Személlyekkel minden Prelatúrák, Kánonokságok, és Prebendák közök lesznek; azokon kívül, mellyek nyilvánvaló ki-fejezéssel Nemesek' számára rendeltettek a' Fundálók által. — 9.) A' Nemzeti Lovasság' Regementjét ki véve, a' Köz-Társaságnak minden más Regementjeiben szolgálhatnak a' Polgári-Rendből valók, 's Tisztségekre-is léphetnek. — 10.) A' kik Stabális Kapitányságra felmentek, minden taxa nélkül meg fognak nemesi tetni. — 11.) Minden Státusi Hivatalokat is viselhetnek a' Polgári Rendből valók, 's érdemeikhez kepest felyebb felyebb fognak emeltetni. — 12.) A' ki ezek köz-

zül,

zül, valamely Kantzelláriának Igazgatójává lehetett, minden taxa nélkül Nemessé fog tétetni a' közelébb tartandó Ország-Gyűlése által. — 13.) Meg- engedődik a' Polgári Rendből valóknak, hogy mindennemű jószágokat szerezhesenek, örökségben kaphassanak, 's azokat tulajdonképpenvaló módon birhassák. — 14. Az olyanoktól íoha sem kell meg- tagadni, ha kívánnyák, a' Nemességet, a' kik egy Várost, vagy egy Falut vesznek magoknak. — 15.) A' Kommissziókra fel- osztatott Városi Követek, e- leibek terjeszthetik az egybe sereglett Rendeknek, a' Városoknak közönséges, avagy különösen egy Városnak magános kívánságait. E' végett. mindün- talan szabad bé menetelek lelsz nékiek a' Gyűlés- be. Bátran fel- fedezhetik magok dolgaikat, 's ki- vánságaikat- is, 's ugy fognak nézetni, mint más De- putátusok — 16.) A' fellyebb említett Személlyeken kívül, 30 Polgárokat fog minden Ország Gyűlés fel- venni a' Nemesi Rend közzé, 's ezen meg- tisztelésben, azokra fog főképpen figyelmezni, a' kik katonai szolgálatjok, vagy valamely Fabrikának fel- állítá- sa, vagy tartománybéli termésekkel való kereske- dés által érdemesekké tették magokat; avagy a' ki- ket egy Kerület, vagy Város különösen ajánl. — 17.) A' kereskedésnek üzése, a' Polgárrá való lé- tel ez vagy amaz Városban, 's valamely Fabriká- nak fel- állítása: nem fognak mostantól fogva a' Nemességhez illetleneknek itéltetni; sem a' Polgári Rendből valóknak betstelenségekre szolgálni. — 18.) A' melly Nemeseknek Birtokok vagyon a' Városok- ban, a' Magistrátus' törvény- szolgálatása alatt fog- nak lenni, említett Birtokaikra nézve.

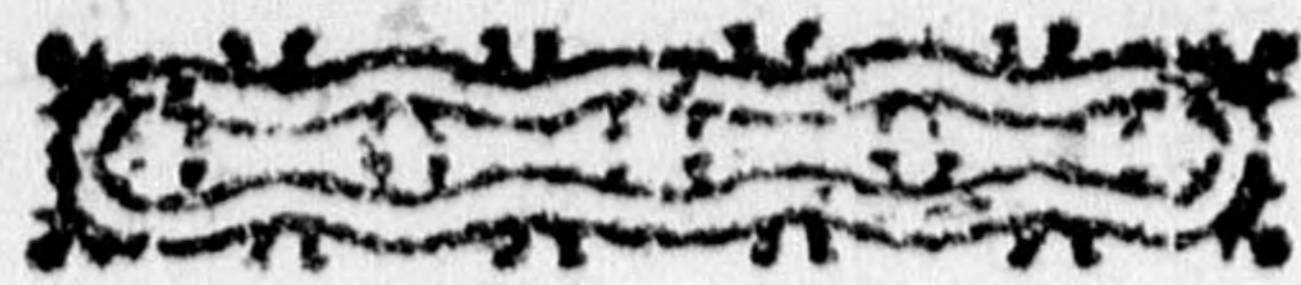
Egy illy *Homlokírású*: Az Alsószonyi Nem, a' XIX Százban — álomi látás, még írásból lévő for- dításból XIII Rész. — Egy illyen Könyvetske fog minden órán világot látni, melynek ide rekesztett rövid Summája méltó arra, hogy minden Olvasók- tól el- olvastassék. (Had. Tör. 477.)

A' Tanító. — Önnön magától értetődik az, hogy fő godunknak kell lenni, Gyermekeinket Keresztényekké nevelni; 's a' vallásbéli tudományokban, elméjük' tehetségéhez illendőképpen oktatni. Nem úgy festjük mi a' Teremtőt ő előttök, mint rettenetes Istent; hanem, mint véghetetlen Jóságot, számtalan Világok' Attyát, minden Jóknak Kútfejét. E' szerint oktatjuk őket napról napra, világosítjuk elméjüket, és sziveket minden nemes erkölcsök' lak-helyévé tesszük. Ennekelőtte vagy igen szabadgondolkozásúak, vagy igen ostobák, *bigottok* voltak, a' mint hallyuk, az aszszonyi Személlyek; mi őrizkedünk ezektől, hogy se búja, se pedig vak buzgó Aszszonyokat ne nevellyünk. — Minél több szánakozást érdemlő tárgyra tesszük őket figyelmetessé; minél érzékenyebbekké tesszük sziveiket: annyival közelébb jutunk célunkhoz *). Az érzékenység, forrása minden erkölcsöknek. Az érzékeny Leánkánál, nem lehet drágább kintse a' Férjfinak. Mire megy a' gondolkozó Férjfi, az érzéketlen Aszszonnyal? **) — A' Világnak leg-szebb, leg-szivrehatóbb történetei, mindegyek előtte; ezek eránt, szinte úgy, mint Férje eránt érzéketlen. — Az érzékeny sziv előtt, minden gyönyörűség. Nyájasságra, háládatosságra nyit néki útát az egész Világ. Mindenütt, a' Teremtő' jó-tévő kezeit tsudálja; a' föld' terméseiből, annak ajándékjait gyűjti; alztalát annak köszöni; annak óltalma alatt nyugszik le, és tsendes, nyugodt fel ébredését-is attól veszi. Értzi annak tanításait, szerentsétlenségében; boldogságában

*) *Mitsuda különbség!* A' mostani Aszszonyi Személlyek, hideg vérrel nézik a' vadak' kegyetlen viaskodását (*Hetzen der Thiere*), és a' véres szomorú játékokat szinte úgy. Melly igen érzékeny Teremtések!

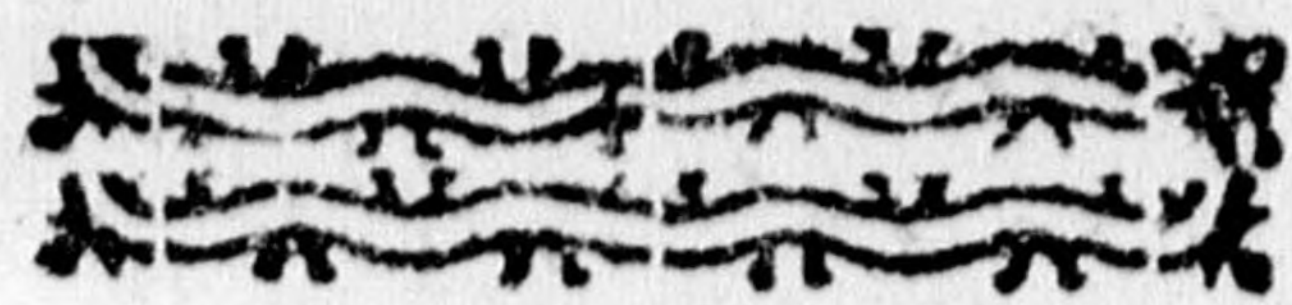
**) *Legyen Philosophus, mint sok mostani Férjfiaknak kell lenni.*

gában kegyelmességét *). — Már a' Gyermek-
is érzik, mihelyt tsak egy kevelsé tudnak is itélni,
mire legyenek rendeltetve. Ez az a' kö-szirt, mely
annyi hajó töréseket, tévelygéseket okozott. A' Le-
ánykáknak, tsak akkor akarta az ember tudtokra
adni, miért vagynak a' Világon, mikor már igen is
tudták *). — Mi, idejébben meg mondjuk nékiek,
de ezt az oktatást, a' nemes erköltsnek józan kép-
zelésével öntjük beléjük; szivekre adjuk, hogy min-
dent, valami az illendőséggel, és a' szép maga vi-
seléssel ellenkezik, útállyanak. A' mellett, nem a-
ma' parantsoló, nyers, hanem barátságos hanggal
élünk; ez az utobbi, sokkal hasznosabb az első-
nél. — Majd tsak nem szükségtelen azt elő hozni,
mely igen igyekszünk azon, hogy a' Leánykák ir-
ni, olvasni, rend szerént, és gyorsan tudjanak. Sze-
gény Eleink azt tartották, hogy nem szükség a' Le-
ánykáknak irni tudni; elég, ha Könyvből imádkoz-
hatnak. — Nállunk, valamint a' férjfi, szint' ugy
a' Leány Gyermekeknek is vagyon, még pedig min-
den helységben oskolájok. A' Tanítók nem Közfö-
rűsből, Vargából, Asztalosból 's a' t. lett Kántorok;
hanem tanúlt, és Királyi Véd alatt lévő Személy-
lyek, kik, nem lévén egyéb kötelelések, tökéletes-
sen folytatják hivataljokat. A' mi Leánykáink hat
esztendő koroktól fogva, mig a' tizenkettődik esz-
tendőt el nem érik, járják az Oskolát; az alatt, az
írás 's olvasás mellett, egyebet is tanulnak; tanul-
nak helyesen irni; tanulnak historiákat, 's erköltsi
tudományokat, különösen pedig szám-adást: mi-
vel nem tzipra Báboknak, hanem jó Gazdaszszonyok-
nak neveltetnek, kik a' házi költségeket, jövedel-
meket

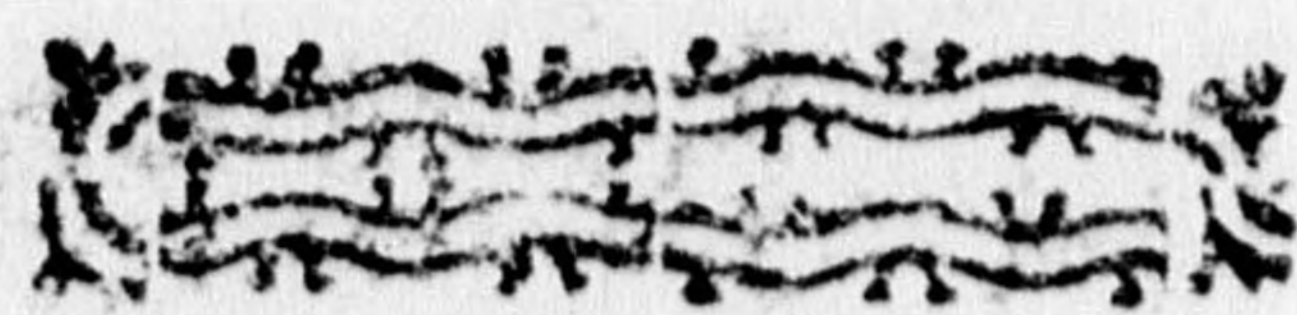
*) Mi nállunk ezekről igen keveset tudnak, vagy
semmit sem akarnak tudni. A' közönséges meg-
jegyzés ez: A' kenyér jön a' Zsemlyéstől; a'
pénz a' bányából. Télben hideg; nyárban meleg.

***) Elég kár!

meket rendszerént fel-jegyzik; azokról, ha Férjek úgy kívánja, számot adnak. Azt ki ki tudhatja, hogy ha néhány garasok hibáznak-is, azokért a' Férj, kedves Feleségét a' Vér-Biró eleibe nem idézi; de az Aszszonynak magának-is kell azt tudni: ne talántán annak a' házi gazdaságnak, mellynek ő az Anyja, károsodása következzen; és az ő illetén restsége, Férje 's Gyermekai ellen hűségtelesség lenne. — A' jó erköltsi tulajdonságok' szentek előttünk, 's mi azokat a' leg szorosabb értelemben kívánjuk. Az illendőség ellen el-követett vétkekért keményen fedjük Gyermekünket, mert tudjuk, melly közel legyen az aszszonyi Nemben a' gonofzság, az illetlenség' határjához. A' leg-kis-kisb hazugságért, kemény büntetést érdemel a' Leányka; a' ki a' hazugság mellett el-nem pirúl, az már el-indult a' tsalárdság útján. — *A' rend tartás, tsinosfág, mértékletesség, takarékosfág, józonság*, a' mi Leánykáink' sarkallatos törvényei. Ezekhez idején korán szoktattatnak, hogy mind ezen tulajdonságok végtére természeté váljanak benne. De gondolhatni e' a' Világon valamit rútabbat, mint a' gondatlan, tisztátalan, mértékletlen, és tékozló részeges Aszszony? Mi önnön 's Maradékaink' Ellenségei lettünk volna, ha el-nem töröltük volna ezt az emberi böl dogság' nagy akadályját. — — — Minden, tsak a' szokástól függ. Az az útálat, mely akármiféle gonofzság ellen, az ifjúi esztendőkbén gyökeret vert; az a' gyönyörűség, mely ez vagy amaz erköltsnek képzelésében támadván, szivre hatott: egész hathatóságával tart az embernek egész élete' fogytáig, ha bár világosabb okokkal mutatások nem járúlnak-is hozzája; és soha se törültethetik el egészfizen. Az Aszszonyi Nemnek szűzességét, a' jó Anyák által gerjesztett természeti, ifjúi szemérmetségnek közfönhetni inkább, mint egyéb okoknak, demonstrátzióknak.

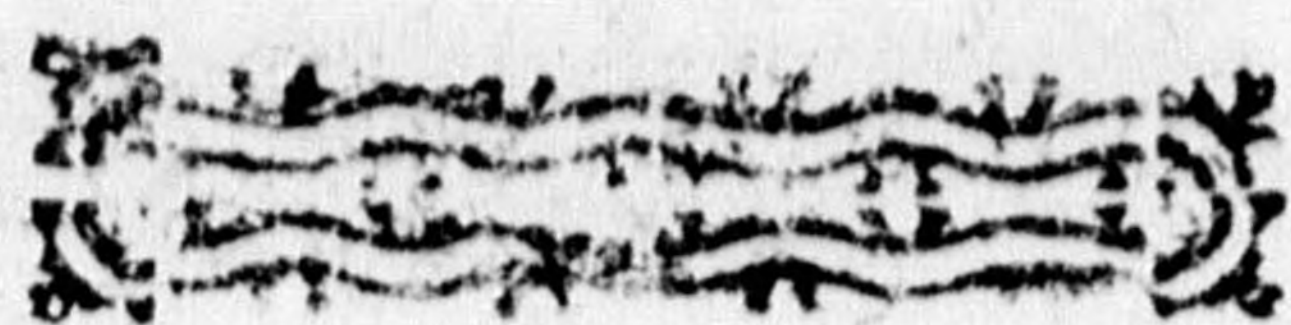
„ A' mi mostan élő Aszszonyaink, és Leányká-

ink a' leg-jobb Szakátsnék. *) Nem azért, mintha mindent magok főznének; hanem hogy parantsolni tudnak, itéletet tehetnek az étel' minémüségéről, 's a' Tselédnek meg-tudják mondani, hol és miben hibáztak **) — A' mi Leánykáink' varrásbéli munkáik, mint meg annyi kis remekek. Az Aszszonyi foglalatosságoknak minden egyéb részzeit-is meg-kell tanulniok, hogy annak idején magokon segíthessenek. — De ezeken kívül, nem mulatjuk-el őket azokra is oktattatni, a' mik az ő velek való társalkodást kedvessé teszik, t. i. a' musikára, és a' tántzra. Lelkeiknek nagyobb ki-miveltetése végett, oly könyveket adunk kezeikbe, mellyek egyízersmind gyönyörködtetnek, és oktatnak. Külömben fintsenek már most olyan Iróink, kik azon törekednek, hogy a' gonofzságnak tsábitó képet adjanak, lest vessenek a' jó erköltsnek, és kígyókat rejtssenek a' virágok alá — mi azokat, az emberi böl dogság' rontóinak tartanánk, és gyűlölséggel, 's átokkal büntetnénk. — Ha Lyánkáink, férjhez-meneteleknek idejét el-érték, akkor a' Szülék minden figyelmetességeket arra fordítják, hogy őket érdemes jó Feleségek ké tehessék. Meg-engedjük nékik, az Iffjakkal való társalkodást; de tsak azokkal, a' kiknek nem es gondolkozások 's jó erköltsök tudva vagyone löttünk. Le-festjük nékik a' Tsábitót, és a' nyomorú-

*) *Ismét egy példája, a' XIX. Századi Aszszonyi Nem' érdemeinek.*

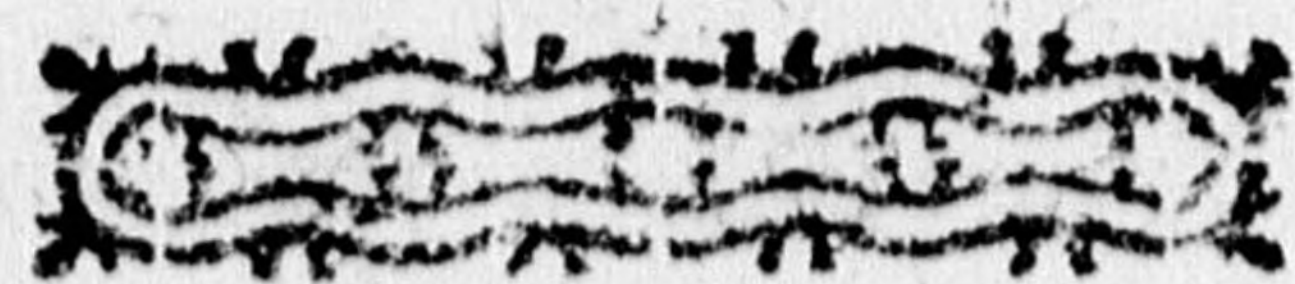
**) *Igazság szerént, egy Lyánkának se kellene addig a' férjhez-menést meg-engedni, míg annak tanú bizonyosságát nem adja, hogy a' házi Gazdaszszonyság' folytatására alkalmas. — Minden Pap' Megyéjében néhány értelmes Aszszonyokat kellene választani, kik erre vigáznának; és míg ezektől a' Pap irást nem látna, addig senkit se merne meg-esketni. — Nem sokára alkalmasabb Aszszonyaink lennének.*

morúságot, mellyet az eszközöl. Leg-édesebb örö-
münk az, ha el-érhetjük azt a' szerentsés órát,
mellyben Leányunkat tisztán, és szeplötelenül ve-
zetjük egy érdemes Iffjú' karjai közzé. Előre meg
mondjuk nékik mind azokat, a' miket tudniok szük-
séges, hogy a' Világnak minden tsábitásai is őket
meg ne tántorithassák. A' leg-nemesebb Iffjú' szi-
vén, ez által könnyittetik győzedelmeskedések. Ö-
rizzük őket, hogy a' gyönyörüséggel való vissza-
élés, és az élet' módjában meg-történhető vigyázat-
lanságok által, külső kellemetességeket el-ne veszej-
tsék; mellynek meg őrzésére magak is kötelesek *).
Azonban arra-is meg-tanítjuk, hogy a' testi szépség,
egyedül az érdem és az illendőség által éri-el-tö-
kéletességét. Meg-győzöttetnek arról, hogy egy szép,
de indulatos Személy soha sem tettzik annyira, mint
a' nyájas, és természet szerént jó Lyánka; bár mely
igen kevés szépséggel birjon-is ez; továbbá, hogy
melly igen böl dogtalan az a' Lyánka, ki tsak ad-
dig tettzik, mig néma, és mihent száját fel-tátja,
azonnal meg-útáltatja magát. Oktattatnak a' szép,
és erőltetés nélkül való erköltsi tulajdonságokban,
és alkalmatossakká tétetnek arra, hogy kedves, kel-
lemes belzélgetésekkel mulathassák a' velek társal-
kodókat; 's fetsegők azonban ne legyenek **). Nem
engedjük-meg nékiek, a' külső szépségben való ke-
vélykedést, 's Leány-Társaik eránt is, kik talán
nem olly kellemesek, mint ők, azonban birnak sze-
retetre méltó erköltsökkel, tiszteletet, és nagyra be-
tsülést öntünk beléjük. El-vezetjük őket a' külső
Társaságokba, 's a' mi jó azokban, meg-esmertet-
jük velek; meg nem engedjük azonban, hogy azok-
nak minden módijokat, bár ha még olly igen rend-
kívülvalók lennének-is, sőt az azok' követésére ún-
szoló

*) A' mai időbéli Lyánkák' negyed része, a' rendet-
len tántz által rontja el magát.

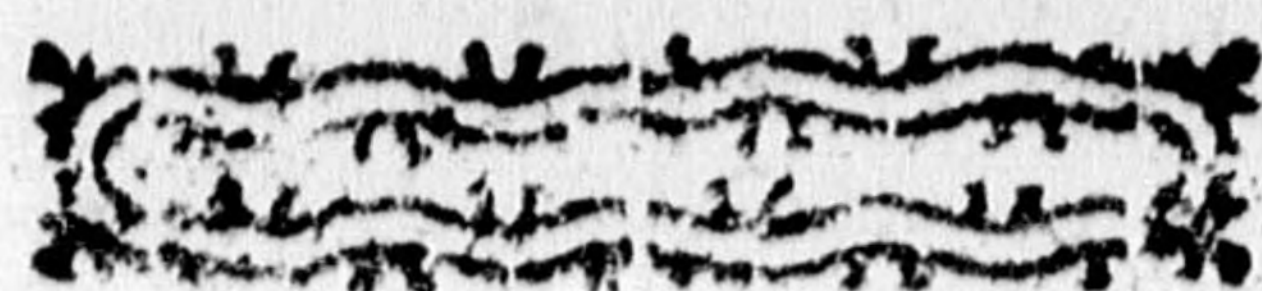
***) A' XVIII. Százban, ezt a' tudományt nem
mészze vitték.

szóló kívánságokat-is el-óltjuk benne. Az az öltözetnek leg kissebb neme, mely az egész termetet ki mutatja *). — Ha a' Leány, meg-igérte már a' Férjnek az ölzve-kelest, 's az örökös szerelmet, és az esketés' ideje közelget, akkor az Anya — egy olly szerentsés órában t. i., mellyben a' szív minden érzékenyítő, bé ható tárgyak előtt nyitva áll — külön vélti Leányát, és illy forma intéseket tesz hozzája: „*Leányom!* Te már Menyasszony vagy, egy jó erköltsökkel tellyes, ártatlan Menyasszony! Néked azzá kell lenned, a' mi én vagyok: Feleséggé, és Anyává. Én, abban a' bizodalomban élek, hogy jövendöbéli Férjednek benned egy tökéletes Feleséget neveltem. Most lépsz életednek leg-főbb helyére, halljad az én oktatásimat, kövesd azokat: A' Szerető, és Férj, két, egymástól különböző Teremtések. Az a' szerelem, melly a' házasságot szerzi, rövid ideig tartó; de okosság által, a' leg-tartósabb barátságga változhat — egy olly barátságga; mellyet csak a' halál ronthat-el. — Felejtsd el már most a' Szeretőt, 's Férjed legyen szivednek egyetlen egy foglalatossága. Az eránta való magad-viselése, tettző legyen, minden magad' meg-alatsonítása nélkül, nyájas hizekedés nélkül, és mérsékelt félénkség nélkül. Ugy nézd őt, mint Fejedet, mint Istápodat. Tanúld ki természetjét, 's ahoz alkalmaztasd magadat. Ne avatkozz az ő foglalatosságaiba. Ha rossz kedve van, igyekezz őt meg-vidámitani; hogy ha pedig első igyekezeted el-nem érte tzielját, hagyd békével, külömben még jobban fel-fognád boszszontani. — A' Férjfiaknak különös természetek vagyon. — Azt soha se mondjad, hogy

más

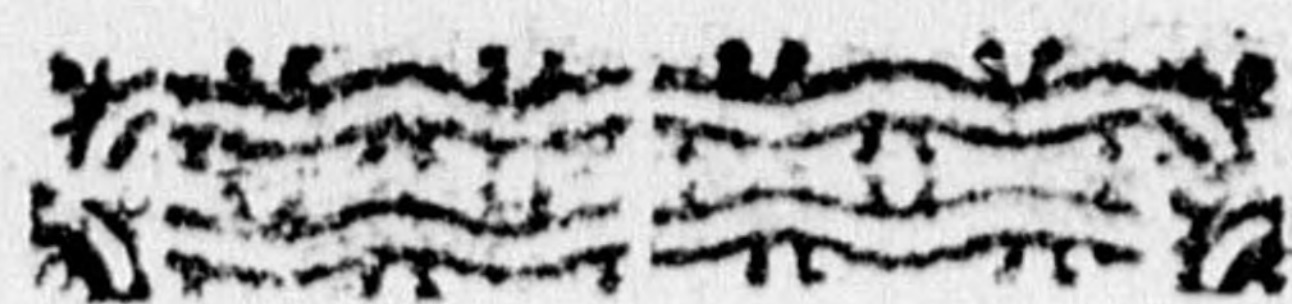
***) *Ha ez igaz, a' minthogy nem-is kételkedhetni benne; ugy nem tudok rendkivülvalóbb módit, mint az abrontsos farak vóltak, mellyeknek a' házak' kapui-is keskenyek valának. De hálá a' jó izlésnek, már ezeket-is számkivetésbe küldötték Asszonyaink!*

más Szeretőket vetettél-meg érette; az illy szemrehányásokat nehezen szenvedik a' Férjfiak, 's azon kívül, bizonyosan ő is elfelejtett éretted más Lyánkákat. — Ne kívány több költséget ruházatidra, mint a' mennyi jövedelméből ki-telik; és ne ásitózz arra, a' mire szükséged nintsen. Ne kövesd azokat az Afzszonyokat, a' kik vissza-élnek Férjek' kedvezésével. Kerüld az olly Afzszonyok' társaságát, kik (ha még most is találhatnának) Férjekről roszszat beszélnek — azok, mind alacsony lelkű teremtések *). Kiváltképpen őrizkedj, hogy hitelt ne adj az ollyatén Hízeltedőknek, kik az iffjú Házasokhoz gyakran bé-tsúznak, és a' tzeljok gonosz. **). Férjed eránt való hűséged, egy legyen a' leg-szentebb köteleltségeid között. Tsinosan, és rendszeren tsartsad házadat; szives légy Tselédidhez — a' Tselédek, Szolgák, szinte olly Emberek, mint az Urak. — Ha Gyermekkel áld meg az Isten, azokat el ne kényefztess, és magadra ne szoktass. A' leg-figyelmesebb előre-nézéssel nevelő őket — a' neveléstől függ az ember' boldogsága. Tanítsd őket mindenre, a' mi jó, hasznos, és szép — a' ki a' mai Világban elő akar menni, igen alkalmas legyen. Házas életedben, ne tarts izámot a' szüntelen tartó gyönyörűségekre. Vagynak olly idők, és állapotok, mellyek keservet, és bűt hoznak magokkal. A' ki ezekhez előre el-készül, könnyebben szen-

*) Ha ennek tellyesedni kellene, úgy sok esmerettségeknek szakadna végek, 's egyszersmind az Afzszonyi mulattságok között egy, meg szűnne.

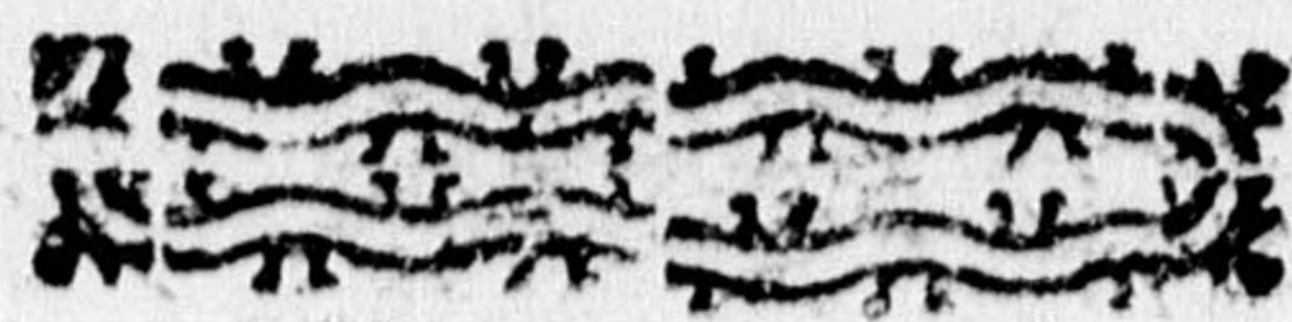
**) Az úgy neveztetett Házi-Barátok (Haus Freunde) a' leg veszedelmesebb Tsapodárok — ezek, nem csak azzal adóznak a' bé vett sok ebédekért, vacsorákért, hogy Jötevőjüket mások előtt rágalmazzák; hanem azon-is iparkodnak, hogy a' Házasok között visszavonásokat szerezzenek, és úgy a' fertőben halászhassanak.

szenvedheti. Ugy élj, hogy számot adhass tetteidről, ha hirtelen törtene is haláloed; úgy valóban olly bődög lélsz házas életedben, a' millyen tsak lehet valaki e' Világon. " — — —

Minekutánna már a' Leányból Asszony lett, el múltak az öröm-borongó napjai, és az ifjú Feleség egészen Férjének kezd élni; akkor az Anya, előbbi tanításához még azokat teszi, melykről addig, míg Leánya hajadon volt, nem olly világosan szólhatott. Már most nem úgy beszéll, mint Anya; két Asszony beszéll egymással. Barát Asszony, a' Barát Asszonyával:

„Számatalan Iffjak' Seregéből lépett ki, úgymond a' te Férjed, 's tégedet magáévá tett. A' te tulajdon szived választotta ötet. Ölzve keléstek már meg esett, és ezt úgy nézzed, mint olly forrást, melyből éltedben bődogságoznak leg nagyobb mértékjet méritheted. Kaptsold őt hovatovább erősebben magadhoz, nem egyedül külső kellemetességeddel, hanem a' vele való leg nyájasabb egyet-értéssel. A' te bődogságod a' legingadozóbb lábön áll, ha külső szépségeden kívül egyéb istápja nintsen. Ez, nem tsak az elztendők' számával enyészik el, hanem még életed' leg jobb korában is, tsak egy betegség által is el hervadhat. Ha ezen kívül semmit se találunk rajtunk Férjeink, a' mi, erántunk lévő szerelmeket előttünk nyilvánvalóvá, bizonyossá tehetné, melly igen szomorú állapotra jutnánk annak el vesztésével! Hogy ha pedig szivünknek nemessége az, a' mi előttök érdemesekké teszen, úgy hozzánk vonzó szerelmek éltünknel - is tovább tartandó. Minden magát elő adó alkalmatossággal, adjad példáját nemesen-gondolkozásodnak; és ha olly tárgyak állanak-elő, mellyek gyönyörködtető érzéseket gerjesztenek, te légy az első azoknak jelentésekben. Igazán, és változatatlanúl szeresd azt, ki téged' Nemünknek számtalan Személlyei közzül ki választván, magáévá, tett. Ő azon igyekszik, hogy téged bődoggá tehesen; nékéd pedig még annyival nagyobb szerénységgel kell az ő bődogságának elő mozditásán iparkodnod. Utáld valamint most, szint'

úgy életed' fngytáig az eliene való hűségtelelenséget. Ez a' gonoltság, a' Férjeket is motskollya; de minket még jobban. A' hűségtelen Affzony gyalázatja az ő Nemzettségének, mert a' természet ellen vétkezik, maradékait számot nem adható-képpen vegyíti öszve, 's Gyermekait abba a' veszedelembe ejti, hogy Attyok által gyűlöltessenek. Ez az Férjére büntelenül többé soha se nézhet, annak szemeiből olvassa a' leg keservesebb, leg betstelenitőbb szemrehányásokat, és az egész jól gondolkozó Világtól útáltik. Ditsőffégednek tartasad, hogy ha Férjedet úgy teheted, eránta való hűségedről bizonyossá, hogy még csak gyanúsága se lehessen ellened. Az a' meg-elégedés, mellyel azután karjaid között repes, legyen azért a' te leg édesebb jutalmad, és ha őt éppen olly hívnek és tökéletesnek láthatod melletted, akkor azzal a' gyönyörködtető képzelődéssel hizekdedj magadnak, hogy ahoz, a' te valóságos hűséged is fokot adott. — Egy nemesen gondolkozó Férjfi se fog rajtunk kegyetlenkedni, tekintetbe fogja venni gyengén lett alkottatásunkat; és annak mértéke szerént fog velünk bánni. De a' nemesen gondolkozó Affzony se felejtse el, a' Férjet illető nyájas tiszteletet. Ennek azt kell kívánni, hogy Férje minden Polgar-Társai' szemeiben tisztelet' tárgya legyen, és arra nézve ő adja meg néki leg először is a' tiszteletet. Haszontalan óhajtja azt, hogy Férjét Barátjai tiszteljék, ha maga csak imigy anógy bán vele. Ő a' háznak feje, ő néki kell az azt illető, minden gondoskodásokban leg inkább részeseülni; az azt fenyegető veszedelmeknek ellentállani, 's azt fenn tartani: azért, őt illeti a' leg-elsőbb hely a' háznál. Inkább szolgálna gyalázatunkra, mit be-tsületünkre, ha a' Férjeinken való uralkodással ditselkednének. Az által, őket valóságos bolondoknak hirdetnének ki; és avagy nem izégyenlenénk e' Bolondok' Feleségei lenni? Az az Affzony, a' kinék Férje közönséges meg-vettetésben él, mindég együtt szenved azon gyalázat' terhét; mi módon igyekezhet azon, hogy Férjét útalatosá tegye? Hagyd úgy tehát

tehát ezt az állapotot, a' mint a' Természet rendelte, és a' mint jól is vagon: hogy t. i. a' Férj legyen első a' háznál. Ő gondolja ki a' munkát, ő rendelje, végezze; te pedig légy segítségére, a' mennyiben erőd 's tehetséged engedi. "

A' többi következik.

Végső jegyzések. — A' Belgrádból érkezett tudósítás szerint, a' *Skutari Basa* rá ütött a' *Montenigrinusokra*, kik keményén ellent álván, nem tsak minden Sergét vizsgálva verték, hanem a' Basának is edgyik Karját el-vitte az ágyu gollyóbis. — *Szisztovból* azt írják, hogy itt foly a' Békelesség tanítása, és még semmi bizonyos nintsen, minthogy az Udvarokhoz küldött Kurirok még vizsgálva nem érkeztenek. — Ugy értjük némely Levelekből, hogy az ujjabb számvetés szerint, az Auszriai Ház, a' Török háború alatt 1788. 9. Febr. tól fogva 27. Julii 1790 ig, az Ellenség előtt, Sebben és az Ispotályban 130-ezer fegyverest vezetett volna el. Ezek közül 9934, a' tsata piatzon maradt és el-fogattott. Az el-esett és meg-holt Tisztek száma 600 ra mégyen; a' Generáloké 13-ra; kik ezek: *Hadik, Laudon, Lichtenstáin, Rouvroy, Fábris, Anhalt Göthen, Bichardt, Khun, Thurn, Bubenhofen, Schindler, és Tillier.* — A' leg-nagyobb veszedelmünk *Gyurtsónál* vólt, hól 700 emberek maradtak oda — a' költségünket 156 milliomra számlálják. — Az Auszria fegyver által el-vezett Törökök száma 36555 koposzf fejekre számláltatik azokon kívül, kiket magokkal el-vittenek. — A' Békelességben sokan nem kételkednek — nevezetesen a' mi Udvarunk minden tábori készületeket el-adott. Az Ispotályok a' Slávoniai széleken adatnak, és az a' 7 milliom fejös Ketske, mellyek a' betegek körül tették a' szolgálatot, Belgrád környékére *speculatio-ra* hajtattak.

Költ Bétsben 3. Májusban 1791.